

Cele projektu badawczego

Zagadnienie zmian klimatu stało się jednym z chętniej podejmowanych wątków w środkach masowego przekazu, debatach politycznych oraz dyskusjach naukowych, szczególnie w ostatniej dekadzie. Pokłosiem tej wielogłosowej polemiki są różne postawy wobec sposobów rozwiązywania konkretnych problemów ekologicznych i oceny tychże. Z jednej strony umożliwia to dziennikarzom prezentowanie różnych stanowisk, zgodnych z tezą, jak i przeciwnych tezie o antropogeniczności zmian klimatycznych z drugiej – podkreśla znaczące różnice w interpretacji tych samych zjawisk. Głównym celem projektu jest identyfikacja i analiza sposobów przedstawiania zmian klimatu w ośmiu ogólnopolskich tytułach prasowych: *Gazecie Wyborczej*, *Rzeczpospolitej*, *Gazecie Polskiej Codziennie*, *Polityce*, *Newsweeku*, *Do Rzeczy*, *Sieci* i *Wprost*, w okresie 2015-2025. Badanie koncentruje się na trzech obszarach: (1) identyfikacji heterogenicznych wzorców reprezentacji zmian klimatu w zależności od kontekstu ideologicznego, (2) analizie powiązań leksykalno-gramatycznych i dominujących wzorów językowych w wyłaniających się dyskursach oraz (3) rozpoznaniu strategii dyskursywnych stosowanych przez dziennikarzy w relacjonowaniu zagadnień klimatycznych.

Metodologia projektu badawczego

Projekt zakłada zastosowanie innowacyjnej, zintegrowanej metodologii, łączącej podejścia ilościowe i jakościowe w analizie dyskursu klimatycznego w polskiej prasie w latach 2015-2025. Punkt wyjścia stanowi utworzenie korpusu tekstowego obejmującego około 27 000 artykułów prasowych z ośmiu ogólnopolskich dzienników i tygodników reprezentujących zróżnicowane orientacje ideologiczne.

W pierwszym etapie dane zostaną poddane wstępnemu przetwarzaniu językowemu z wykorzystaniem narzędzi do analizy języka naturalnego (NLP) dostosowanych do specyfiki języka polskiego. Następnie przeprowadzone zostanie modelowanie tematów z użyciem BERTopic, narzędzia opartego na uczeniu maszynowym i osadzonego w architekturze transformerów. Wykorzystane zostaną duże modele językowe (PolBERT, HerBERT), które umożliwią identyfikację i analizę dominujących tematów klimatycznych w ujęciu diachronicznym i ideologicznym. Równolegle przeprowadzona zostanie automatyczna analiza sentymentu, skoncentrowana na sześciu kategoriach ocen i emocji tj. nadzieja, pilność, odpowiedzialność, sceptycyzm, strach i interes narodowy. Kategorie te zostały wybrane na podstawie wcześniejszych badań nad ramowaniem dyskursu klimatycznego i ich znaczenia w mediach o różnych profilach ideologicznych. Wskaźniki sentymentu będą generowane z wykorzystaniem dostrojonych modeli PolBERT/HerBERT oraz modeli typu GPT, a następnie agregowane na poziomie artykułu i tytułu prasowego.

Kolejny etap badania zakłada zastosowanie podejścia dyskursywno-historycznego (Discourse-Historical Approach, DHA) w ramach krytycznej analizy dyskursu (Critical Discourse Analysis, CDA). Analiza jakościowa zostanie przeprowadzona na starannie dobranej próbie artykułów prasowych i skoncentruje się na identyfikacji strategii nominacji, predykcji i argumentacji. Strategie te umożliwiają rekonstrukcję sposobów reprezentowania aktorów społecznych, przypisywanych im cech i ról oraz mechanizmów legitymizujących określone stanowiska ideologiczne i interpretacyjne. W procesie ekstrakcji fragmentów zostaną zastosowane modele LLM (np. GPT) oraz techniki prompt engineeringu. Zastosowana triangulacja metod umożliwi połączenie perspektywy makrostrukturalnej (tematyka, trendy) z mikrostrukturą językową (strategie dyskursywne), co nie tylko zwiększy rzetelność badania, lecz także pozwoli lepiej zrozumieć, w jaki sposób zmiany klimatyczne są przedstawiane, emocjonalizowane oraz ideologicznie ramowane w polskich mediach.

Oczekiwany wpływ projektu badawczego na rozwój nauki

Niniejszy projekt ma na celu poszerzenie dotychczasowej wiedzy o dyskursie klimatycznym w polskiej przestrzeni medialnej. Jego główne zadania obejmują identyfikację oraz szczegółowy opis mechanizmów, które prasa opiniotwórcza wykorzystuje do generowania debaty na temat kryzysu klimatycznego. Ponadto projekt ma na celu wprowadzenie do polskich badań nad dyskursem narzędzi i metod badawczych, które do tej pory nie były powszechnie stosowane, takich jak innowacyjne metody uczenia maszynowego. Warto również zaznaczyć, że empiryczna część projektu przyczyni się do stworzenia obszernego korpusu tekstów prasowych dotyczących zmian klimatu. Ten zbiór będzie stanowił cenny wkład w dalsze badania w tej dziedzinie.